

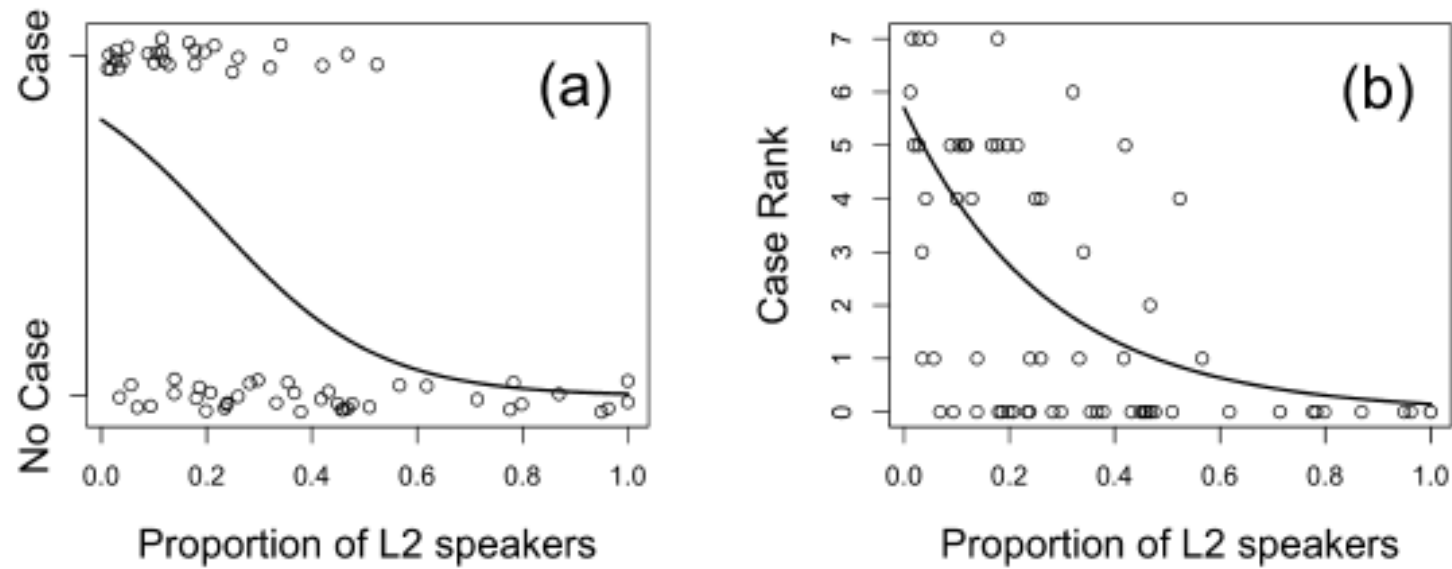
Het Nederlands is een migrantentaal

Freek Van de Velde (KU Leuven)

Angst voor immigratie

- <https://www.youtube.com/watch?v=OBiNdK7XimY>
- Tast immigratie het Nederlands aan?
- Moeten we ons daar zorgen om maken?

Tast immigratie het Nederlands aan? Ja.

(Bentz & Winter 2013)

Tast immigratie het Nederlands aan? Ja.

Moeten we ons daar zorgen over maken?

Een historische blik...

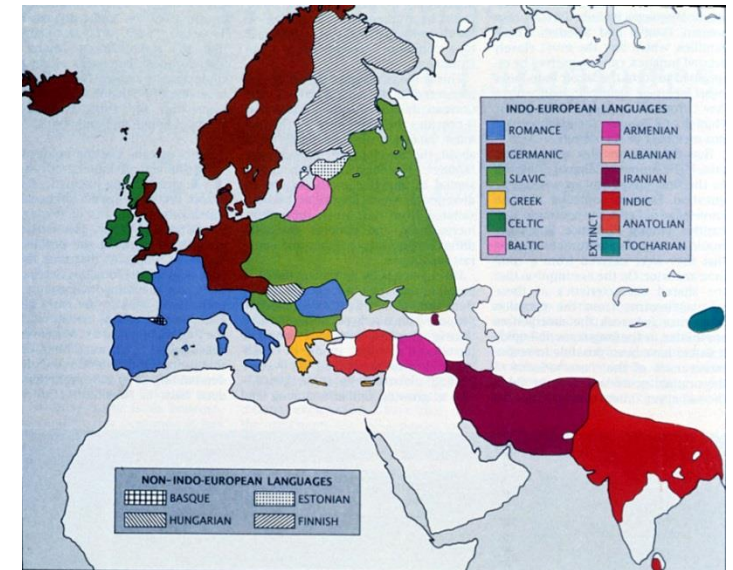
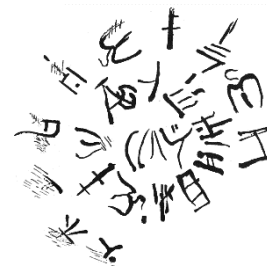
- Het Nederlands is de resultante van duizenden jaren taalcontact
- Zuiver Nederlands bestaat niet.

Een historische blik..

- Indo-Europees
- Germaans
- Oudnederlands
- Middelnederlands
- Nieuwnederlands

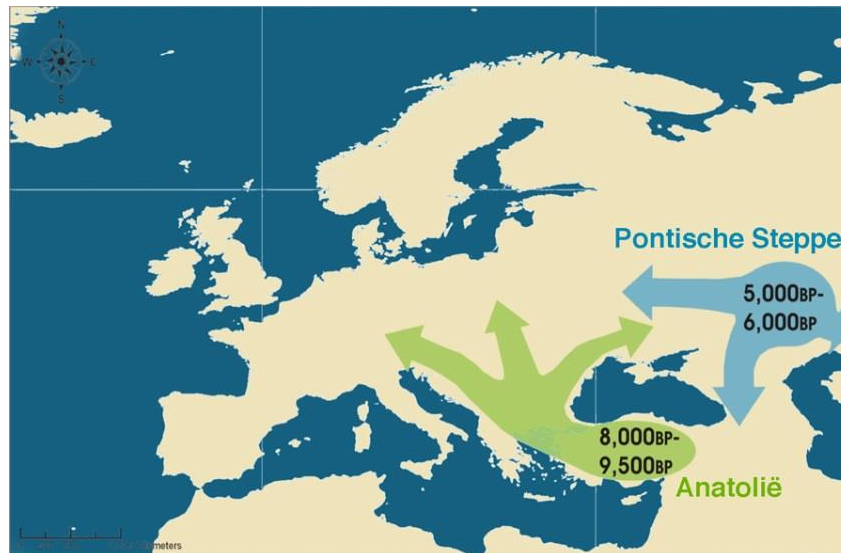
Indo-Europees

- Verste voorouder van het Nederlands die betrouwbaar gereconstrueerd kan worden
- Proto-Indo-Europees (7000 à 3000 v.Chr.)
- Omvat de meeste talen van Europa
- Uitzonderingen:
 - Baskisch (Vascoons substraat – controversieel)
 - Fins, Hongaars, Turks (latere veroveringsgolven)
- Indo-Europese 'pletwals'
- Prehistorisch Europa:
 - substraattalen
 - soms ook geschreven: Etruskisch, Minoïsch

Twee concurrerende theorieën

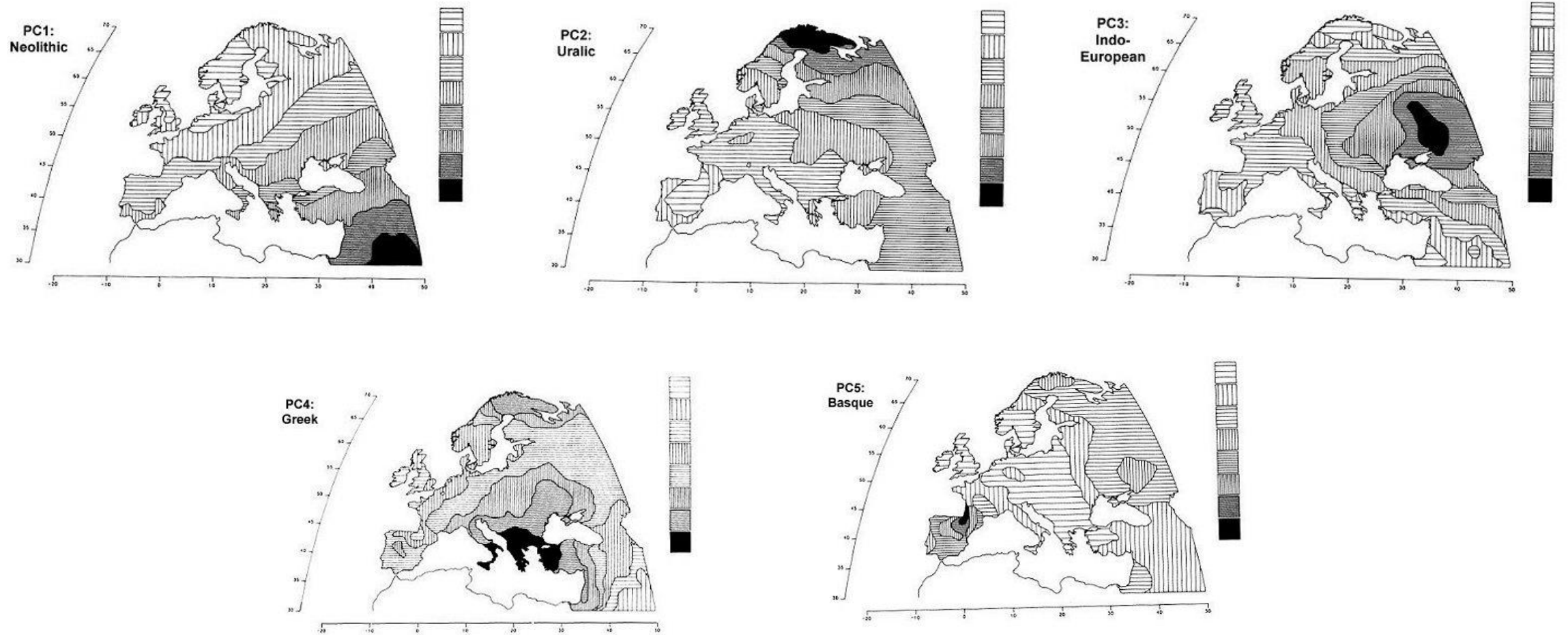
- Koergan-hypothese (Gimbutas)
 - PIE Urheimat: Pontische steppe
 - 5000-6000 jaar geleden
 - Succesvol wegens militaire technologie (paarden)
 - Populairste hypothese onder linguïsten
- Anatolische hypothese (Renfrew)
 - PIE Urheimat: Anatolische schiereiland
 - 8000-9000 jaar geleden
 - Succesvol wegens landbouwtechnologie
 - Belangrijkste concurrerende hypothese
 - Recent populairder geworden door nieuwe technieken

De Anatolische hypothese in beeld

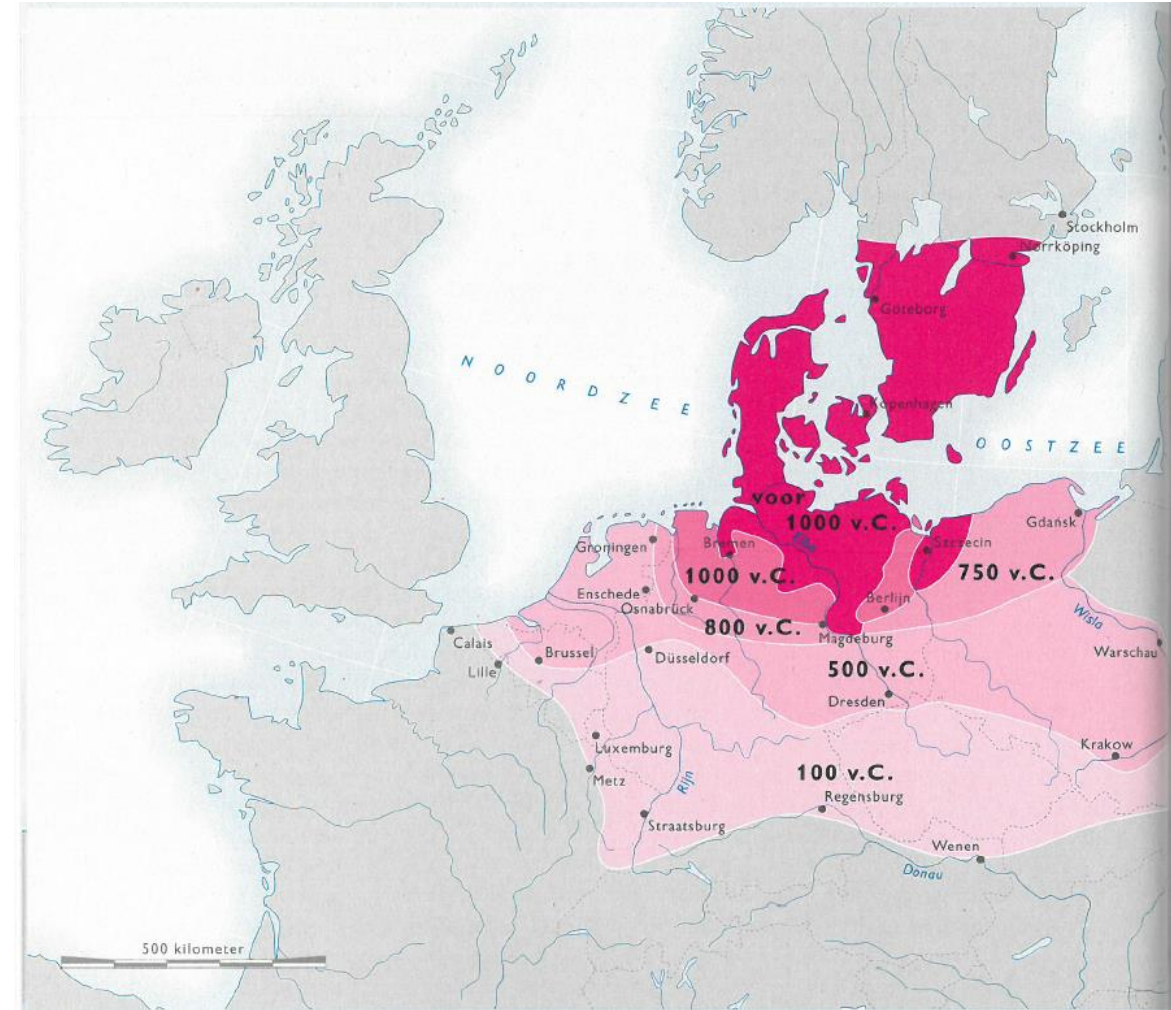
Genetische argumenten: L.L. Cavalli-Sforza

Germaans

- Dochtertaal ('dialect') van het Indo-Europees
- 2000 v.Chr – 500 n.Chr.
- Beïnvloed door taalcontact:

"There is no doubt that whichever way northern Europe was Indo-Europeanized, the new population initially constituted a mere *adstratum* or *superstratum* to a long-established set of peoples. When and why the language shift took place remains widely an open question, but one thing is certain: it did not take place without leaving clear traces of the prior language(s) in the lexicon." (Polomé 1990:337)
- Groot aantal niet-erfwoorden in het Germaans (1/3 (?) van de totale woordenschat) (*appel, zilver, schaap, hand...*)
- Verregaande 'deflexie' (verlies van naamvallen en andere morfologische eigenaardigheden)

(Van der Sijs et al. 2011: 38)

Germaans

- Semitische invloed

Indo-European		Germanic		Phoenician
Aspectual		Aspectual	Temporal	Aspectual
Imperfective:				
Present	⇒	Imperfective	>	Present
Perfect	⇒	Perfective	>	Perfective
Perfective:				
Aorist	⇒	Ø		
temporal				
Injunctive	⇒	Ø		
Imperfect	⇒	Ø		
Pluperfect	⇒	Ø		
modal				
Indicative	⇒	Indicative		modal
Optative	⇒	Optative		Indicative
Subjunctive	⇒	Ø		Jussive ³
Imperative	⇒	Imperative		Imperative

(Vennemann 2013: 292)

- Vascoonse invloed

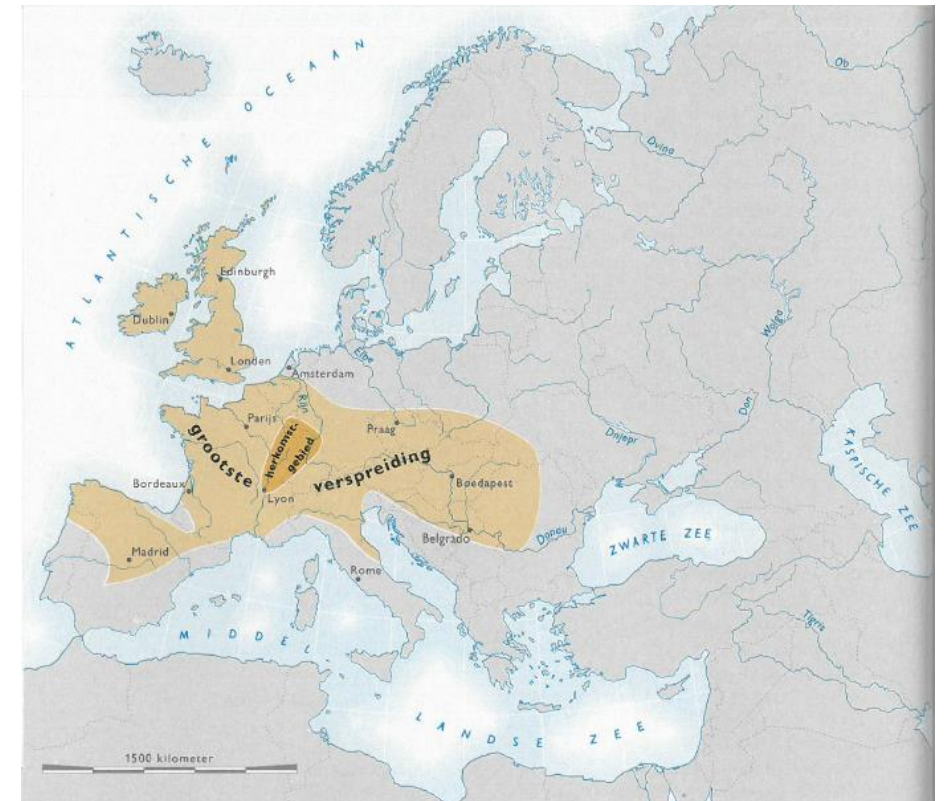

(sporen van) twintigdelige talstelsels (Vennemann 2010)

(sporen van) dubbel copula's (Vennemann 2010)

Germaans

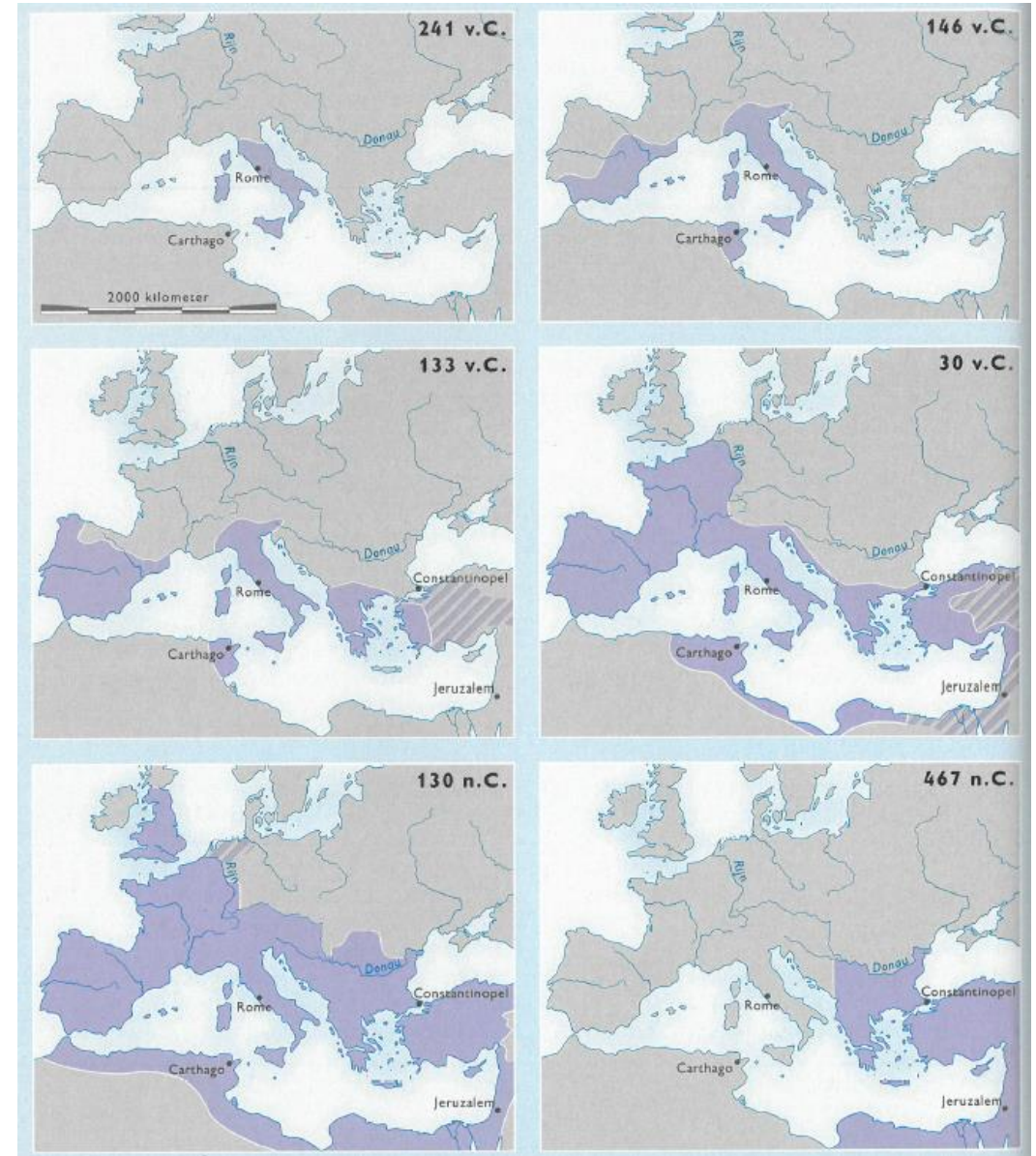
- Botsing Germaans en Keltisch vanaf 400 v.Chr.
- Leenwoorden in het Germaans: *rijk*, *ambacht*, *ijzer*

(Van der Sijs et al. 2011: 40)

Germaans

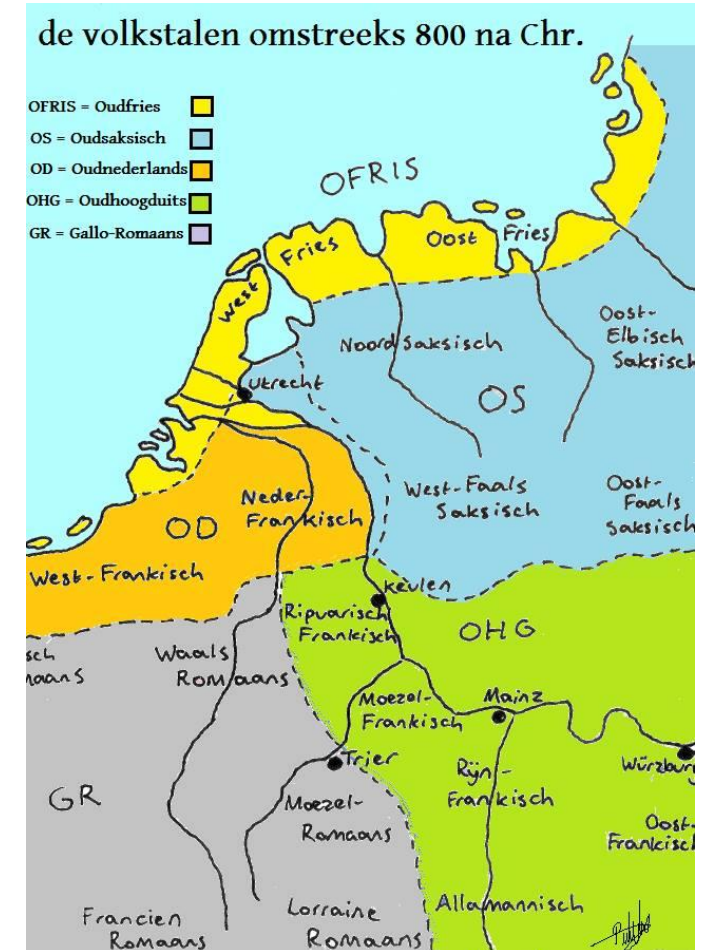
- Invloed van het Latijn
- Leenwoorden: *keizer, kamp, put, fruit, zolder, kaas ...*

(Van der Sijs et al. 2011: 42)

Oudnederlands

- Oudnederlands: 500-1200, maar afbakening is hachelijke zaak
- Ook wel 'Oudnederfrankisch' genoemd
- Ge frankiseerd Ingvaeoons (zie Buccini 1992, 1995, 2010)

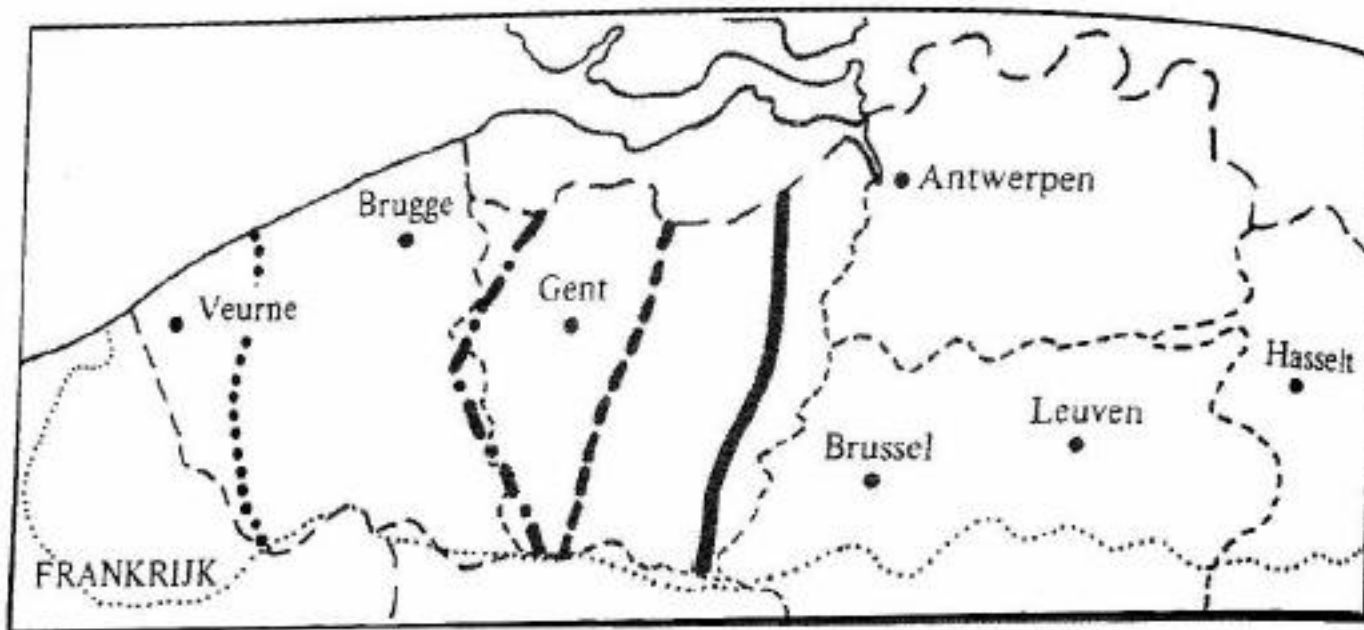
Oudnederlands

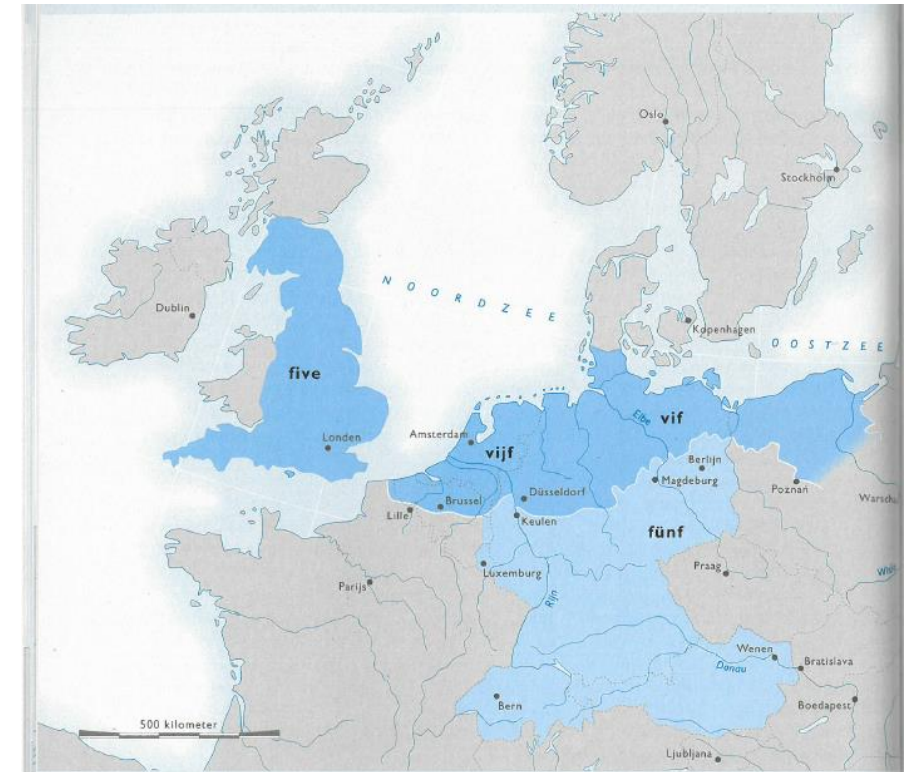
Nederlanden rond 800

Nederlanden rond 1200

- oostgrens *zoons*
- - - oostgrens *stiers*
- . - . oostgrens *gebuurs*
- oostgrens *kets*

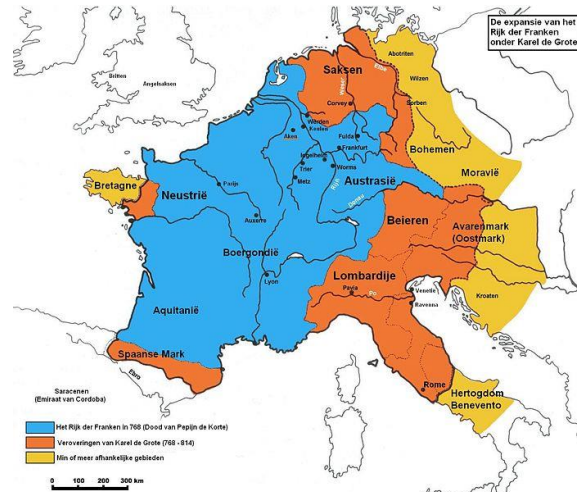

(Van der Sijs et al. 2011: 50)

Kaart 3: Meervoudsvorming op /-s/ in de Zuid-Nederlandse dialecten [Taeldeman 1982]

Germaans

- Wie zijn die Franken?
 - Germaans stammenverbond
 - Slagen erin een groot gebied onder hun bewind te krijgen
 - Verschillende dynastieën
 - Merovingen (verliezen hun macht aan hun hofmeiers onder de 'vadsige koningen')
 - Karolingen (Karel Martel, Pepijn de Korte, Karel de Grote)

Standard Average European

- Standard Average European (Whorf 1956, Haspelmath 1998, 2001, Van der Auwera 1998, 2011, Heine & Kuteva 2006)
 - Sprachbund in Europa
 - overrepresentatie van cross-linguïstisch ongewone taalphenomenen
 - in een aangrenzend gebied
 - doorkruist de IE vs. niet-IE grenzen
 - nucleus-kern-periferie

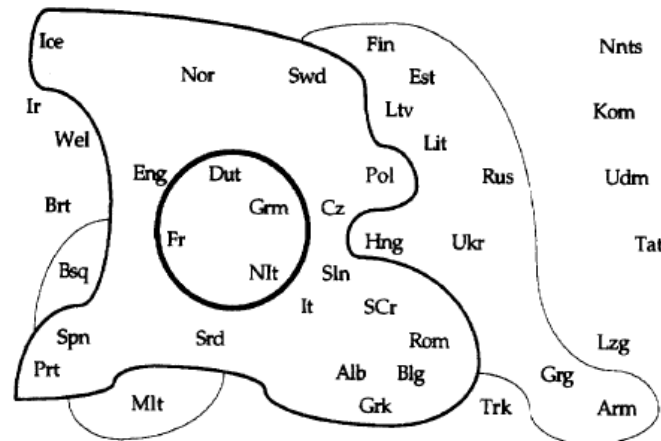
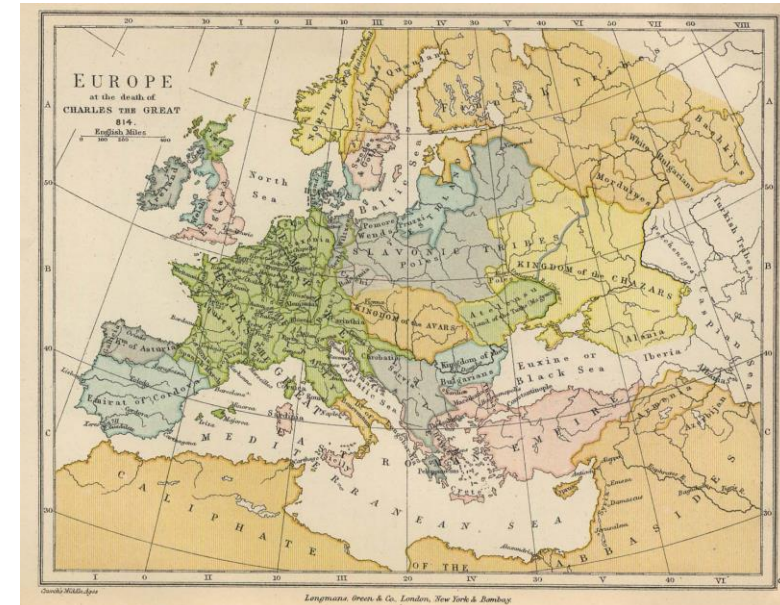

Fig. 1. Standard Average European (nucleus, core, periphery).

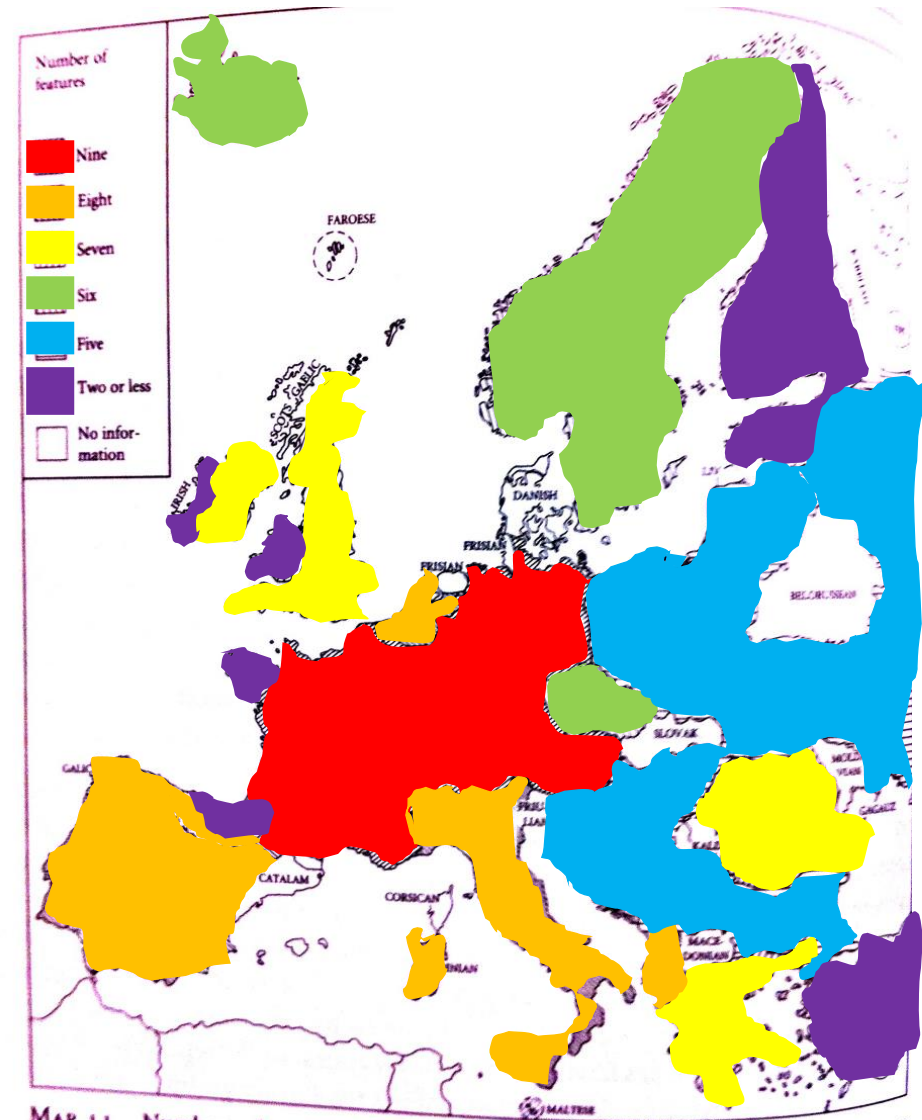
Haspelmath (1998:273)

Griezelige overeenkomst met het rijk van Karel de Grote (Van der Auwera: "Charlemagne Sprachbund")

SAE features

1. definite/indefinite articles (H98,01)
2. have-perfects (H98,01)
3. participial passive (H98,01)
4. anticausative prominence (H98,01)
5. nominative experiencers (H98,01)
6. dative external possessors (H98,01)
7. negation and negative pronouns (H98,01)
8. particle comparatives (H98,01)
9. A-and-B conjunction (H98)
10. relative clauses (H98,01)
11. verb fronting in polar questions (H98)
12. relative based equative constructions (H01)
13. su. person aff. as strict agr. markers (H01)
14. intensifier-reflexive differentiation (H01)

MAP 1.1. Number of morphosyntactic features found in European languages (according to Haspelmath 2001)

Het Nederlands

- Het Nederlands is een samenraapsel van talen uit:
 - De Russische steppe of uit Anatolië (Indo-Europees)
 - Denemarken (Germaans)
 - Baskenland (Vascoons)
 - Syrië, Libanon, Israël of Noord-Afrika (Punisch (Semitisch))
 - Midden-Europa (Keltisch)
 - Italië (Latijn)